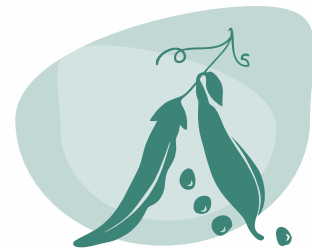

KĀPĒC AUDZĒJĀM ZIRŅUS BOTĀNISKAJĀ DĀRZĀ???

Lai Tu tos ieraudzītu un dotos
mājās rūpēties par savas
dzimtas kultūraugiem!

Lai katram ir kaut viens mantotais kultūraugs
tīrumā, dārzā, uz balkona - kaut istabas puķe!
(Mājas svētība, līdakaste, mirte)

Celsim godā mūsu senču mantojumu!

2023. gadā Nacionālajā botāniskajā dārzā
audzēja 14 veidu mantotos un lolotos saldus
dārza zirņus.

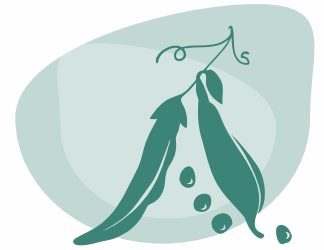

Projekts tiek realizēts Latvijas vides
aizsardzības fonda administrācijas projekta
Nr. 1-08/26/2023 "Mantoto kultūraugu
kolekcijas izveidošanas Nacionālajā
botāniskajā dārzā pirmais posms" ietvaros.

IEDZĒNU MAIJAS ZIRŅI

Paaudzēs lolots kopš 1940-1950.g.

...kādreiz Maija audzēja 13 zirņu veidus un ar tiem dalījās. Viens no tiem bija pat izglābis ģimeni Sibīrijā.

Tagad savā dārzā audzē tikai šos zirņus, kurus Maijas mamma atvedusi no Kurzemes vai Rīgas puses 40. gadu beigās.

Zirņi ir koši zaļi, izvērti neizjūk. Šie zirņi ir diezgan ātraudzīgi. Diezgan agri ienākas, saldi. Apmēram metru augsti, maikstes jāliek.

RECEPTĒ

Šos saldus, koši zaļos zirņiņus izmērcē un vāra zupā vai sautējumā, pat lielākie gardēži nespēj atšķirt, vai tie no bundžiņas vai Maijas zirņi. Šitie zirņi ir no pēckara gadiem Maijas mājās un viņa tos audzē, lai nebūtu jāpērk konservētie zirņi. Ja nepārvāra, tad nepārplīst un krāsa tāda pati kā konservētajiem. Zaļi arī garšīgi, var ēst ar visām pākstīm.

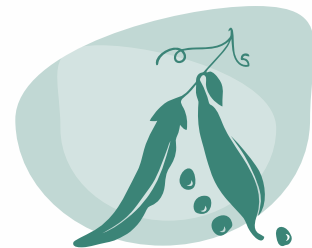
Garša līdzīga konservētajiem zirņiņiem.

Bērniem ļoti garšo!

Titariem vēl vairāk garšo! Vienreiz apēda tā, ka burtiski pāris sēkliņas palika. Knapi izdevās izglābt. Un tad otro reizi Maija tos izglāba tāpēc, ka bija sēklu iedevusi kaimiņienei un viņa iedeva atpakaļ. Maija vienmēr zirņus dalīja visiem, ja citiem arī būs, tad droša lieta, ka neizzudīs!

IKŠKILES ANITAS

Paaudzēs lolots kopš vismaz 1980.g.

Anita šos zirņus nopirka Valkā, kad vēl pati bija jauna no sirmas kundzes un audzē ilgāk par 30 gadiem, jo tie ir pietiekami saldi, ļoti ražīgi un nav kaprīzi..... kādreiz Anita audzēja gan vairākus garo kāršu zirņu veidus, gan tos ar "ūsiņām", bet beigās palika pie vieniem – šiem, jo nav gari, labi ražo. Gadā iesēj 3 reizes pa pāris metriem, lai visu laiku būtu kāds svaigs zirnīs dārzā ēdams. Apmēram metru augsti, mietiņi nepieciešami.

RECEPTĒ

Šos zirņus parasti loba no pākstīm un ēd svaigus, visgardākie – tikko norauti dārzā!

Ļoti ražīgi un nav kaprīzi.

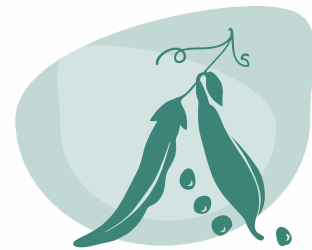
Kādreiz Anita audzēja zibenszirņus - garos kāršu zirņus, kuriem pirmais zieds ir apmēram 10 cm augstumā, zirnīs turpina aug un apakšējie jau sāk ražot. Zibenszirņus Anita saņēma no kolēģes mammas Iecavā, diemžēl pati vairs tos neaudzē.

**Latvijas
vides
aizsardzības
fonds**

CIPUĻU REGĪNAS MANTOJUMS

Paaudzēs lolots kopš vismaz 1980.g.

Regīna audzē šos zirņus Ķekavas novada Cipuļu mājās. Regīna šos zirņus 1980. gadā ir saņēmusi no māsas vīramates mammas, kura nāk no Latgales Preiļu novada Aizkalnes. Māsas vīramāte no 1960. gada sāka dzīvot Skrīveros.

2015. gadā Regīna šos zirņus iedeva Sandrai Stabingei un tie ir audzēti Ikšķilē.

Pati saimniece Regīna arī turpina audzēt savus mantotos zirņus.

RECEPTĒ

Visgardākie ēdami tieši no dobes, izlobīti no pāksts.

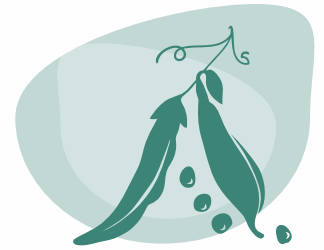
**Ražīgi un izturīgi,
skaisti ziedu pušķi.**

Vidēji augsti 60-80 cm, ķeraini un tikai daži balsti vajadzīgi.

**Latvijas
vides
aizsardzības
fonds**

OGRESGALA IVETAS CUKURZIRŅI

Paaudzēs lolots kopš 1980.-1990.g.

Iveta Ozoliņa, agronome Ogresgalā audzēja šos zirņus tik ilgi, cik ilgi sevi atceras, vismaz 30 gadus. Tagad Iveta tos audzē Jūdažos pie Siguldas. 2019. gada 15. jūlijā dāvināja sēklas Sandrai Stabingei.

RECEPTĒ

Ēdami ar pāksti — īstie cukurzirņi!!!!
Pākstis var noraut un glabāt ledusskapī aptuveni nedēļu — tās piedod ēdienam patīkami saldu kraukšķīgumu.
Sagrieztas vai veselas svaigas pākstis pievieno dažādiem ēdieniem, piemēram, salātiem, pasniedzot zupas, dārzeņu sautējumā vai uz maizītēm. Cik vien plaša ir fantāzija.

Ēdami ar pāksti.

Ivetas ģimenē iecienīts ēdiens ir dārzeņu zupa. Vasarā no jaunajiem kartupeļiem, burkāniem un šiem zirņiem ar visām pākstīm, kas pārgrieztas uz pusēm vai 3 daļās.

Kad Iveta cienāja ciemiņus, tad viņi centās izlobīt un, kad viņa teica, ka var ēst ar visām pākstīm, tad ciemiņi attieca: «Es taču neesmu gov!»

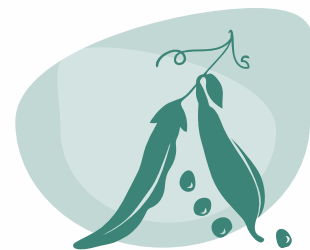
Priekšrocība - var ēst ātrāk par lobāmajiem. Vidēji augsti 80-120 cm, nepieciešami balsti.

Mantots kultūraugs

Latvijas
vides
aizsardzības
fonds

ZALĒ SPROGAINIŠI

Paaudzēs lolots kopš vismaz 1970.g.

Ineta Sproģe sēklas dabūja no savas mammas Brigitas Sproģes, kura šos zirņus audzēja aptuveni no 1975. gada. Viņa sēklas saņēma no māsas Ināras Langermanes, kura dzīvoja Rīgā, bet zirņi auga Stendē. 2023. gadā sēklu maiņā iedeva audzēšanai Nacionālajā botāniskajā dārzā Salaspilī.

RECEPTĒ

Šos zirņus parasti loba no pākstīm un ēd svaigus, visgardākie — tikko norauti dārzā!

Ķeraiņi.

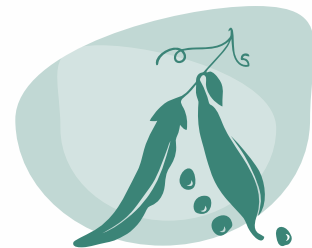

Maz kārtis vajadzīgas, jo paši saķeras.

**Latvijas
vides
aizsardzības
fonds**

IGAUNIJAS KARULA PARKA

Paaudzēs lolots kopš vismaz 1920.g. Igaunijā.

Igaunijas sēklu lolotājas Tiia Morfin dzimtas zirņi, audzēti kopš 1920 gadiem.

2017. gada sēklu maiņā Ikšķilē Tiia šos zirņus iedeva Sandrai Stabingei.

Agri kāršu zirņi.

Igaunijā Karula parka tuvumā Tiia Morfin uztur "Vecmāmiņas dārzu"

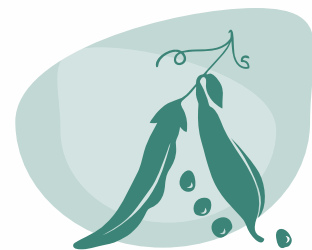
<http://vanaemaaed.ee>, kurā ir lielas seno laiku dekoratīvo augu kolekcijas, 30 senie kartupeļi, vairāk kā 30 dažādi tomāti un čili pipari, senie kāļi, kuri izaug maza bērma galvas lielumā. Tiias dārzā ir ko redzēt ir par ko brīnīties!!!

Latvijas
vides
aizsardzības
fonds

NĪGRANDES DAINAS SPRĪDĪŠI

Paaudzēs lolots kopš 1980.g.

1986. gadā Nīgrandes Daina ciemojās pie savas krustmātes un, ievērojot tādus pavisam mazus zirņus, vaicāja: "Kā Tev tādi galīgi švaki un mazi zirņi?"

Krustmāte atbildējusi, ka neviens neticot, ka zirņi var būt tik mazi.

Kāpēc gan tādus vispār sēt? Tādēļ, ka 100. dienā iesēti, tie ļoti ļoti agri zied — uzdīgst un uzreiz zied. Tad vēl nelido tauriņi, kuri iedēj tārpju oļiņas. Nīgrandes Dainai NEKAD šajos zirņos nav bijuši tārpji.

Dainas krustmāte šos zirņus bija dabūjusi no savas krustmātes Lietuvā ap 1980. gadu 2019. gada ekspedīcijā Kurzemē, Daina šos zirņus dāvināja Sandrai Stabingei.

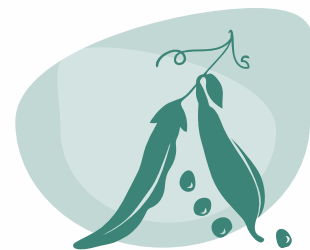
Ļoti ļoti mazi, agri.

Nav tie saldākie, bet sēj dēļ agruma.

DAUGMALES IVETAS MĒNESSPĀKSTIS

Paaudzēs lolots kopš 1950.g.

Iveta Bukaļska šos zirņus audzē Daugmalē, viņa tos ir saņēmusi no Lubānas puses vecmamma, vecmammai tie ir kopš 1950. gada.

2019. gada ekspedīcijā Iveta iedeva dažas sēklas Sandrai Stabingei.

Mēness formas pākstis.

RECEPTĒ

Izlobīti nonobrieduši zirņi ir saldi.

Mantots kultūraugs - zirņi
Pisum sativum L.
Daugmales Ivetas mēnesspākstis
Paaudzēs lolots kopš 1950.g.

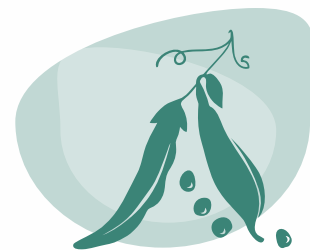

Augs 80-100 cm garš.

Latvijas
vides
aizsardzības
fonds

BURKĀNCIEMA INĀRAS LOLOJUMS

Paaudzēs lolots kopš 1980.-1990.g.

Ināra Apsīte Valmieras novada Burkānciemā audzē kopš 1980 gadiem, neatceras no kā tos saņēmusi.

2019. gadā Žaneta Mikosa iedeva Sandrai Stabingei.

**Salīdzinoši agri
un saldi.**

RECEPTĒ

Izlobīti nonobrieduši zirņi ir saldi.

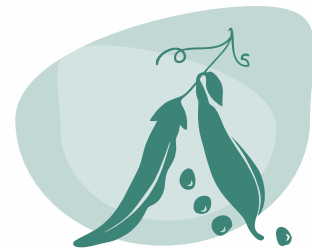

Augs 80-100 cm garš.

RĪGAS INTAS KĀRŠU

Paaudzēs lolots kopš 1986.g.

Inta Eglīte 1986. gadā saņēma no darba kolēģa Stolbova kunga, kurš dzīvoja Rīgā strādāja, tagadējā Grindex rūpnīcā, toreiz eksperimentālajā rūpnīcā.

**Kāršu zirņi, vidēji
lieli zirniši pāksti.**

Augs līdz 2 m, vajag balstus, veģ. periods ~
70-80 dienas, nenobrieduši zirņi ir saldi.

Mantots kultūraugs - zirņi
Pisum sativum L.
Rīgas Intas kāršu
Paaudzēs lolots kopš 1986.g.

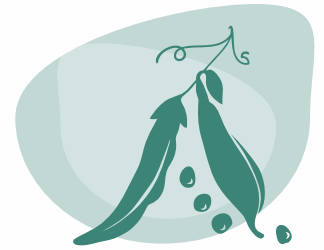

Mantots kultūraugs

Latvijas
vides
aizsardzības
fonds

LAPMEŽCIEMA STASIJAS MANTOJUMS

Paaudzēs lolots kopš 1953.g.

Dobeles novada Viesturu ciemā, netālu no K. Ulmaņa mājām 1953. gada Stasijas Lautas māte šos zirņus saņēma no kaimiņienes. Stasija apprecoties ~1980. gadā pārcēlās uz Lapmežciemu, un atveda tos līdz. Sēj tos katru gadu.

Agnija, Stasijas kaimiņiene Lapmežciemā atnesa uz Kalnciema kvartāla sēklu maiņu 2019. gadā un iedeva Sandrai Stabingei.

**Agri, ražīgi un
ilgi saldi.**

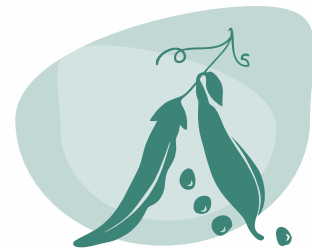

Augs līdz 2 m, vajag balstus, kāršu zirņi, nenobrieduši zirņi ir saldi, ražīgi. Veģetācijas periods ~ 60-70 dienas.

LĪGATNES LAIMDOTAS

Paaudzēs lolots kopš vismaz 2000.g.

Laimdota Zeltiņa sēklas mantojusi no savas mammas, no Līgatnes, mamma audzējusi vismaz 20 gadus. 2019. gada sēklu maiņā Ikšķilē iedeva Sandrai Stabingei.

Drukns augs, druknas pākstis un lieli zirņi.

Kāršu zirņi — līdz 2,5m, vajag balstus, Veģetācijas periods apm. 70-90 dienas, nenobrieduši zirņi ir saldi. Pākstis un auga lapas ir druknāki kā citiem saldajiem dārza zirņiem, tikai nav tik saldi.

Piemērotāki zupām, sautējumiem, saldēšanai ziemā, jo ražīgi un ļoti lieli zirņi.

Mantots kultūraugs

Latvijas
vides
aizsardzības
fonds

VALMIERAS AUSMAS

Paaudzēs lolots kopš vismaz 1980.g.

2020. gadā Ausma Vītola šos zirņus kopā ar 1938. gada fotogrāfijām atsūtīja Sandrai Stabingei ar pavadošu vēstuli, kurā novēl zināmu pēctecību vai "nemirstību" šiem zirņiem.

Mazsalacā - Salacas krastā. Ēdienu gatavošanas sacīkstē "Straumēni" 1. godalga.

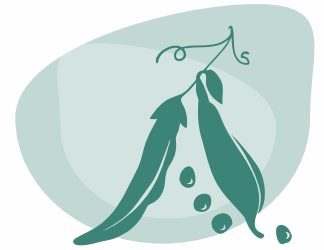
Dalībnieki, kas izcīnīja vairogu sacensībās mazpulku nometnē Mazsalacā 1938. gada 23. jūlijā.

Latvijas
vides
aizsardzības
fonds

SALIENAS FEODORAS

Paaudzēs lolots kopš vismaz 1996.g.

Vecticībniece Feodora (dzimusi ap 1940. gadu) tos ir audzējusi Salienā Daugavpils novadā. Viņa stāsta, ka šie zirņi ir bijuši viņas dzimtā kopš padomju laikiem. Šos zirņus viņa ir iecienījusi, jo tie ir gari, ražīgi un paši zirnīši ir lielāki par citiem.

Ilona Šauša 2021. gada permakultūras festivālā Ambeļos šos zirņus iedeva Sandrai Stabingei.

